

Зарубіжний досвід

УДК [332.021:338.48]:339.97(23)(477)
JEL L83, Q26, R58

О. І. Гулич

Європейська політика розвитку туризму і рекреації в гірських регіонах: досвід для України

Визначено пріоритети, чинники формування та основні завдання з реалізації політики розвитку туризму і рекреації в Європі. Виділено основні механізми та інструменти впливу, у тому числі фінансові, на стимулювання розвитку туризму, забезпечення його конкурентоспроможності та інноваційності, сталості та відповідальності. Акцентовано увагу на необхідності використання відповідних інструментів у процесі реалізації політики розвитку туризму в гірських регіонах, які мають забезпечувати сталість високоякісного туризму при одночасному збереженні культурної і природної спадщини та навколишнього середовища. Визначено основні завдання з розвитку сталого туризму в гірському регіоні. Запропоновано алгоритми дій з підтримки розвитку сталого туризму, уніфікованих підходів до розроблення і застосування стандартів розвитку і оцінювання впливів туризму, співпраці країн Карпатського регіону у формуванні і просуванні спільних туристичних продуктів, брендів і марок, що можуть бути корисними для Українських Карпат.

Ключові слова: туризм, рекреація, гірські регіони, європейська політика розвитку туризму і рекреації, Карпатський регіон.

Гірські райони належать до регіонів, що потребують дещо інших, відмінних від традиційних і загальнопоширених, підходів і механізмів розвитку. Саме тому Україні, формуючи та реалізуючи політику розвитку Карпатського регіону, варто адаптувати сучасні стратегічні пріоритети і практики гірської політики Євросоюзу, зокрема щодо розвитку туризму та рекреації.

Наукові розвідки з питань розвитку туризму і рекреації гірських регіонів здійснювали В. І. Гетьман, Т. І. Божук, В. В. Друк, П. В. Жук, В. К. Євдокименко, В. Ф. Кифяк, В. С. Кравців, с. В. Криштанович, К. Сочка, J. Malek, W. Gaworecki, A. Matuszyków, Z. Witkowski, D. Zaręba, J. Zdebski та ін. Дослідження здебільшого присвячені умовам здійснення туристичної діяльності в межах певної країни чи туристичної локації. Практично відсутні розлогі дослідження спільних міжнародних ініціатив з розвитку туризму і рекреації в гірських регіонах, які охоплюють кілька країн. Крайній досвід такої співпраці, побудови відповідальної політики сталого розвитку туризму в гірських регіонах дуже доречний для використання Україною в політиці розвитку туризму і рекреації в Карпатському регіоні.

Стаття має за мету узагальнити основні тенденції політики розвитку туризму Євросоюзу, у тому числі в гірських регіонах, і запропонувати алгоритми дій з підтримки розвитку сталого туризму, уніфікованих підходів до розроблення і застосування стандартів розвитку і оцінювання впливів туризму, що можуть бути корисними для Українських Карпат.

Формування сучасної політики розвитку туризму і рекреації гірських регіонів Європи здійснюється за врахування двох основних стратегічних чинників: стратегія розвитку туризму в Європі на довготермінову перспективу та політика підтримки розвитку гірських регіонів Євросоюзом.

На сучасну європейську політику розвитку туризму мають вплив кілька глобальних довготермінових факторів: посилення глобальної конкуренції, демографічні зрушення, кліматичні зміни, забезпечення безпеки на різних рівнях, розвиток високих технологій, зокрема інформаційно-комунікативних.

© О. І. Гулич, 2017.

Вони формують стратегічні тренди і визначають пріоритети розвитку певних видів туризму та туристичних дестинацій, а також найбільш відповідні механізми і інструменти впливу, які забезпечують максимальну ефективність досягнення прогнозованих цілей.

Пріоритетами у туристичній політиці ЄС стали зміцнення конкурентоспроможності європейського туристичного ринку та вирішення проблеми зайнятості, захист прав туристів при одночасному врахуванні потреб місцевого населення, задоволення потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями; сприяння високоякісній освіті та професійному навчанню працівників сфери туризму; надання інформаційної та фінансової підтримки туристичним підприємствам, насамперед малому та середньому бізнесу; інформаційна підтримка сфери туризму та сприяння у використанні новітніх технологій, захист природної та культурної спадщини.

В умовах зростаючої конкуренції Європа визначила на перспективу формування стійкої високоякісної туристичної пропозиції, яка основана на її порівняльній перевазі, що, зокрема, підкреслює її ландшафтну різноманітність і надзвичайні культурні багатства. Це завдання має реалізуватися за умови забезпечення сталого розвитку туризму, враховувати труднощі, пов'язані із зміною клімату (для гірських регіонів це зменшення снігового покриву і, відповідно, скорочення попиту на види зимового туризму), ризики втрати біорізноманіття і загрози, з якими зустрічається культурна спадщина. Для гірських регіонів ці труднощі і загрози є особливо відчутними.

У Мадридській декларації (14 квітня 2010 р.), підписаній міністрами ЄС, зроблено низку рекомендацій щодо впровадження консолідованої європейської туристичної політики. У ній наголошено, що у розвитку туризму необхідно зосередитися на таких чотирьох базових завданнях:

- (1) стимулювання конкурентоспроможності галузі туризму в Європі;
- (2) сприяння розвитку сталого і відповідального високоякісного туризму;
- (3) консолідація іміджу та бачення Європи як набору туристичних напрямків високої якості і заснованих на принципах сталого розвитку;
- (4) повне використання потенціалу різних сфер та інструментів політики розвитку туризму в ЄС [1].

Європейська туристична політика не передбачає особливого бачення щодо її реалізації в гірських регіонах. Особливості мають місце у формах підтримки малого і середнього бізнесу в гірських регіонах, ведення цього бізнесу за одночасного шанобливого ставлення до природи та збереження культурної спадщини й етнокультурної самобутності регіону і місцевості.

Для розвитку вітчизняного рекреаційно-туристичного сектору в гірських районах інтерес становлять не стільки форми його підтримки в європейських гірських країнах, як способи подолання сучасних викликів у рекреаційно-туристичній сфері та ініціативи для підтримки конкурентоспроможності європейського туризму і забезпечення його стабільного сталого розвитку.

Так, для прикладу, стимулювання конкурентоспроможності галузі туризму в Європі, зміцнення його позиції в контексті динамічного та стійкого зростання передбачається забезпечити за рахунок розширення інновацій в туризмі, поліпшення загальної якості пропозицій, підвищення професійної компетентності працівників цього сектору, вирішення проблеми сезонного попиту, диверсифікації туристичної пропозиції та забезпечення покращення якості статистики та аналізу туризму. У секторі туризму є величезний потенціал для розвитку бізнесу. Більшість компаній, що працюють у цій галузі, є малими та середніми підприємствами. Туризм має також тісні зв'язки з ремеслами та творчими професіями, які можуть сприяти збереженню культурної спадщини та розвитку місцевої економіки.

Інновації і нові інформаційні технології стали визначати ступінь конкурентоспроможності рекреаційно-туристичного сектору і відіграють визначальну

роль у зміцненні його зв'язків з іншими, пов'язаними з ним, секторами. До їх застосування заохочуються приватні і публічні заклади туризму. Пришвидшення процесу інтеграції інструментів і послуг інформаційної спільноти у всіх видах діяльності, пов'язаних з туризмом, а передовсім з діяльністю малих і середніх підприємств, сприятиме зміцненню конкурентоспроможності рекреаційно-туристичного сектору.

Для реалізації цієї ініціативи комісія Європарламенту започаткувала роботу платформи «ТІК і туризм», завданням якої є діяльність з адаптації рекреаційно-туристичного сектору й активних його учасників до ринку, нових інформаційних технологій, а також підвищення їх конкурентоспроможності за максимального використання синергії між цими двома секторами.

Іншим важливим напрямом підвищення конкурентоспроможності рекреаційно-туристичного сектору є покращення використання наявної інфраструктури і зайнятих працівників, насамперед у період міжсезоння. Це збільшуватиме їх продуктивність, а також забезпечуватиме кращу стабільність працівникам цього сектору і збільшить їх мотивацію. Першим кроком у цьому напрямі стала ініціатива CALIPSO, у межах якої відбувалися добровільні обміни цільових груп туристів з молоді, осіб старшого віку, осіб з обмеженими можливостями, малозабезпечених сімей у період міжсезоння.

Підтримка розвитку сталого і відповідального туризму високої якості реалізується державами-членами Євросоюзу шляхом:

- розроблення системи вказівників для сталого управління туристичними маршрутами для їх подальшого пропагування;
- організації промокомпанії, яка спонукатиме потенційних туристів до вибору тих маршрутів, транспортних засобів, які відповідають сталому туризму;
- створення європейського знаку «Туризм високої якості», метою якого є підвищення безпеки і заохочення до подорожування, а також відзначення тих підприємств, які в боротьбі за високу якість послуг і задоволення потреб клієнтів досягли відмінних результатів;
- створення карти (з переліком позицій) сталого і відповідального туризму, а також встановлення нагороди для тих туристичних закладів і туристичних об'єктів, які найкраще дотримуватимуться положень і вимог цієї карти.

Для успішного пропагування кращих туристичних пропозицій заохочується створення брендів і марок для тих туристичних продуктів і дестинацій, які можна успішно рекламувати і просувати на ринки туристичних послуг. Підтримуються спільні рекламні кампанії під час великих міжнародних туристичних салонів, фестивалів, виставок і ярмарок.

У Євросоюзі створена розгалужена система фінансових інструментів підтримки регіонів і секторів економіки, з якої активно користає рекреаційно-туристичний сектор. Європейська комісія має щонайменше 11 великих програм і різних фондів, через які надходить фінансова допомога туристичній галузі ЄС, що розглядається як стратегічно важлива. За допомогою цих програм фінансування отримали сотні проектів у ЄС. У кожній з програм є певні критерії та вимоги до відбору отримувачів грантів, але їх об'єднує те, що прохачами можуть бути лише учасники туристичного приватного та громадського сектору туристичної економіки, і саме ті, що беруть участь у просуванні та формуванні туристичних продуктів і послуг. Кошти надають у формі грантів або через партнерські інституції у формі кредитів, гарантій, участі у капіталі. Напрямами, які є перспективними, і підтримуються владою, є згуртованість громад, навколишнє середовище, дослідження та інновації, культура та освіта, створення нових робочих місць у туристичній галузі [2].

Важливий вплив на туризм має політика Євросоюзу стосовно розвитку сільських територій. Через Європейський аграрний фонд для розвитку сільських територій (EFRROW) можуть підтримуватися також нові підприємства сільського туризму,

розвиток і пропагування агротуризму, а також збереження культурної і природної спадщини сільських територій, у тому числі гірських регіонів.

Європейський фонд регіонального розвитку фінансує проекти з розвитку інфраструктури, вкладає інвестиції у створення нових робочих місць і реалізацію проектів розвитку окремих територій, надає фінансову допомогу малим підприємствам.

У реалізації політики зайнятості населення в рекреаційно-туристичній сфері важливу роль відіграє Європейський соціальний фонд. Він фінансує проекти, спрямовані на підвищення кваліфікації і перепідготовку кадрів, задля зростання продуктивності праці. У межах діяльності цього фонду здійснюється також стимулювання діяльності малих туристичних підприємств. Ці дії сприятливо позначаються на підвищенні економічної активності та зайнятості населення.

Політика розвитку туризму в ЄС передбачає, що створення туристичної привабливості має опиратись передовсім на приватну ініціативу, особливо на регіональному і місцевому рівнях. Однак приватна ініціатива туристичного бізнесу у ЄС не просто ставить за мету привабити туристів і заробити гроші. Важливою складовою стає застосування практик сталого розвитку: використання альтернативної енергетики, збереження ландшафтів, контроль за сміттям – усе, що дозволить зберігати і примножувати туристичну привабливість місцевості, не шкодити місцевому населенню та природі, зберегти культурну і природну спадщину.

Упровадження практик сталого туризму для гірських регіонів є винятково важливою через підвищену вразливість гірських ландшафтів до порушень умов природокористування, необхідності збереження унікальної культурної і природної спадщини.

Законодавчі акти Європейського Союзу з реалізації гірської політики зазвичай містять положення, що прямо чи опосередковано стосуються розвитку туризму та рекреації в гірських районах, виділяючи їх з-посеред інших сфер господарського розвитку та акцентуючи на необхідності забезпечення збереження природної і культурної спадщини та навколишнього середовища.

Так, у Європейській хартії про захист гір вказується, що держави-члени Ради Європи беруть зобов'язання розробляти і здійснювати політику планування територіального розвитку гірських регіонів, цілі якої мають включати:

- збереження самобутності і поширення культурних цінностей, характерних для гірських регіонів і для кожного окремого гірського району;
- розвиток сектору послуг, і особливо туризму, як доповнення до традиційного способу життя [3].

Під час реалізації політики розвитку туризму в гірських регіонах мають використовуватися такі інструменти, які забезпечують:

1. Стимулювання і підтримку ініціатив, які сприяють розвитку високоякісного туризму, збереженню природного, економічного і соціального середовища, а також спадщини і культури гірських районів, зокрема тих, які висуваються місцевими і регіональними органами влади в межах своїх повноважень.

2. Заохочення розвитку високоякісного туризму з урахуванням екологічної специфіки кожного об'єкта і створення інфраструктури і обслуговуючих закладів, які б відповідали його масштабам.

3. Заохочення багатосезонної економічної діяльності.

4. Нормативне регулювання форм активного відпочинку, які включають у себе елемент небезпеки або можуть нанести збитки екологічному балансу; проведення з туристами роз'яснювальної роботи з цих проблем [4].

Необхідність комплексного розвитку гірських масивів Європи та скоординованих дій урядів країн, на території яких вони розташовані, і розв'язання спільних проблем гірських регіонів спонукала до розроблення та прийняття відповідних

правових актів Євросоюзу, виробленні спільних підходів до вирішення загальних і специфічних проблем соціально-економічного розвитку гірських районів і поселень, збереження природної і культурної спадщини, захисту довкілля.

Альпійська та Карпатська конвенції, зокрема, містять положення про розвиток туризму в гірських районах, які сприяють виробленню і реалізації спільної та узгодженої політики розвитку сталого туризму. Зокрема, у статті 9 «Сталий туризм» Карпатської конвенції, дія якої безпосередньо поширюється на територію Українських Карпат, зазначається:

1. Сторони вживають заходів для сприяння сталому туризму в Карпатах, який приносить користь для місцевого населення та базується на неповторній природі, ландшафтах і культурній спадщині Карпат, і посилюють з цією метою співпрацю.

2. Сторони проводять політику, спрямовану на сприяння транскордонній співпраці для підтримки розвитку сталого туризму, розробляючи координовані або спільні плани управління транскордонними чи прикордонними природоохоронними територіями та іншими об'єктами, що становлять інтерес для туризму [5].

Більш деталізовано умови реалізації такої політики містяться у Протоколі про сталий туризм до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (підписаний 27 травня 2011 р. у Братиславі), до якого Україна приєдналася у 2017 р. [6]. За мету Протокол визначає реалізацію сталого туристичного розвитку Карпатського регіону, зменшення негативних впливів туризму, розробку та впровадження спільних стандартів якості, створення політик сталого туристичного розвитку, а також їх інтеграцію до інших галузевих політик, формування поняття Карпатського регіону як туристичного бренду і створення сталих туристичних продуктів, послуг, пакування тощо. Протокол вкладає необхідність туристичного розвитку у більш широкий контекст, займаючись також впливами туристичного розвитку на сільське господарство, лісове господарство, освіту, прикордонний розвиток, інфраструктуру і транспорт, збереження й просування культурної спадщини й традиційних знань, на довкілля, біологічне й ландшафтне різноманіття Карпат.

Розробляючи та впроваджуючи на своїй національній території політику і стратегію задля розвитку сталого туризму, управління та моніторингу в Карпатах, мають враховуватися при цьому політики й стратегії, які розроблені та впроваджуються іншими державами. При цьому слід враховувати та послуговуватися прийнятими на міжнародному рівні інструментами та методологіями планування, розвитку туризму та управління ним, особливо на вразливих територіях з нерозвинутою економікою, а також гармонізувати наявні національні інструменти й методи планування. Заохочується обмін інформацією між урядовими установами на всіх рівнях та з усіма зацікавленими сторонами стосовно найефективніших практик розвитку сталого туризму та управління, зокрема інформацією щодо планування, стандартів, законодавчої бази та її запровадження, а також досвідом, отриманим під час реалізації цих принципів.

Співробітництво країн Карпатського регіону має спрямовуватися на визначення конкурентоспроможних переваг для розвитку сталого туризму в Карпатах, порівняно з іншими європейськими гірськими регіонами, що могло б забезпечити європейський і глобальний туристичний ринок унікальним торговим пропонуванням продуктів, послуг і пропозицій у сфері сталого туризму. Під час вирішення цього завдання у Карпатському регіоні можуть розроблятися спільні послуги, продукти та пропозиції у сфері туризму, спільні туристичні бренди Карпатського регіону, спільні рекламні стратегії і маркетингові схеми для спільних продуктів, послуг і пропозицій у сфері сталого туризму.

Важливе значення матиме розроблення, просування та впровадження спільних туристичних стандартів якості в Карпатах стосовно розміщення, інфраструктури

та обслуговування туристів, а також спільної туристичної системи сертифікації стандартів якості.

Розвиток сталого туризму в Карпатах сприятиме розвитку місцевої економіки на основі використання місцевого потенціалу, а також розширенню можливостей для працевлаштування мешканців. Пріоритет має надаватись ініціативам і проектам, які:

а) сприяють забезпеченню довготермінової сталої діяльності туристично-рекреаційної сфери;

б) посилюють наявне унікальне торгове пропонування туристичного центру;

в) просувають інновації та диверсифікацію в туризмі та приносять додаткову вартість наявним місцевим туристичним пропозиціям певного туристичного центру, а також шляхом створення нових місцевих і регіональних туристичних продуктів;

г) сприяють диверсифікації туристичних пропозицій для зменшення негативного впливу від сезонного характеру туризму через створення достатнього попиту на туристичні послуги й забезпечення зайнятості у несезонний період;

г) сприяють диверсифікації місцевої економічної діяльності, яка не пов'язана з туризмом, для зменшення залежності місцевої економіки від туризму;

д) збагачують і доповнюють наявні туристичні пропозиції певного туристичного центру, а не конкурують з уже наявними видами бізнесу.

Країни Карпатського регіону у перспективі мають розробити спільну політику та координувати спільні дії для просування та підтримки розвитку сталого туризму на менш вразливих і менш розвинених територіях для сприяння сталому економічному розвитку менш розвиненого місцевого населення, зменшення негативного впливу міграційних процесів і тенденції до депопуляції сільського населення, сприяння подоланню бідності й передбачення рівнішого розподілу переваг і надходжень від туристичного сектору обслуговування всіма адміністративними одиницями Карпатського регіону.

У довготривалому майбутньому розвиток туризму, спрямований на загальний розвиток Карпат, має базуватися на тих самих спільних цілях: довгострокове економічне процвітання місцевих громад, збереження основи туризму – природного і культурного середовища – при забезпеченні потреб туриста. Ці цілі чудово взаємодоповнюють одна одну і актуальні для всіх видів (потенційних) туристичних місць призначення.

Однак, вибудовуючи стратегії сталого туризму, варто брати до уваги ступінь розвитку туризму у конкретному гірському районі. Райони, де туризм набув масовості і відіграє важливу роль, мають нагромаджувати досвід і зміцнюватися у досягненні сталості розвитку туризму. В інших областях, для яких характерними є проблеми багатьох сільських районів, наприклад, високий рівень безробіття, слабка місцева економіка і міграція в міста, реалізація стратегії сталого туризму має запропонувати життєздатні варіанти розвитку з перевагами для всієї місцевої громади. Водночас реалізація сталого туризму може також бути альтернативним економічним рішенням, де менш екологічно і соціально прийнятна економічна діяльність загрожує місцевій природі і культурі.

Країни Карпатського регіону не лише прагнуть виробити спільне бачення перспектив розвитку туризму у цьому регіоні, але й розробити уніфіковані підходи до вирішення подібних проблем, розроблення і застосування стандартів і оцінювання результатів діяльності, консолідувати зусилля при розв'язанні спільних проблем, а також при здійсненні системного моніторингу й оцінки соціально-економічного та культурного впливу від туризму в Карпатах.

Україні варто якнайшвидше долучитися до процесу вироблення уніфікованих підходів і стандартів розвитку туризму в гірських регіонах, включитися у розроблення та просування спільних туристичних продуктів Карпатського регіону

на європейській та світові ринки туристичних послуг. Насамперед необхідно перейти до активної підтримки ініціатив з розвитку сталого і відповідального туристичного бізнесу, що сприяє збереженню ландшафтів, природної і культурної спадщини, побудованого з використанням енергозберігаючих технологій та альтернативної енергетики, сталого поводження з відходами. Такі туристичні підприємства мають отримати відповідні маркування і маркетингову підтримку, пріоритет при включенні у спільні міжнародні і міжрегіональні туристичні продукти і бренди. Також вітчизняний туристичний бізнес має перейти на стандарти, технічні умови і регламенти, гармонізовані з європейськими і міжнародними. Окрім того, для забезпечення можливостей просування туристично-рекреаційного продукту України на ринки туристичних послуг потрібно забезпечити повсюдність інформаційного і телекомунікаційного представлення туристичних і рекреаційних закладів і послуг, включення їх у міжнародні і телекомунікаційні мережі. Виконання цих трьох першочергових умов дасть можливість вітчизняному туристичному бізнесу претендувати на включення у спільні міждержавні і міжрегіональні туристичні продукти, значно підвищити свою конкурентоспроможність, отримати потужну рекламну підтримку на міжнародному ринку туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego / COM (2010) 352 / Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów. – Dostęp: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/PL/1-2010-352-PL-F1-1.Pdf>
2. Горобець В. Гроші на туризм : чи зможе Україна використати європейський досвід / В. Горобець, С. Чернецька // Лівий берег. – 06.09.2016. – Режим доступу : https://ukr.lb.ua/economics/2016/09/06/344154_groshi_turizm_chi_zmozhe_ukraina.html
3. О Европейской хартии о защите гор : Рекомендация 130 (2003) / Конгресс местных и региональных властей Совета Европы. – Режим доступа : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=REC%282003%29130&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C>
4. О проекте Европейской рамочной конвенции о горных регионах : Рекомендация 75 (2000) / Конгресс местных и региональных властей Совета Европы. – Режим доступа : http://www.coe.int/t/R/C1rae/%5BRussian_doc%5D/%5B2000%5D/REC_75_Ru.asp#TopOfPage
5. Закон України «Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» від 7 квітня 2004 р. № 1672-IV / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_164
6. Закон України «Про приєднання до Протоколу про сталий туризм до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» від 22 лютого 2017 р. № 1905-VIII / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/001_004-11/page

References

1. European Commission (2010). Europa – najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie – nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego [Europe – the most popular tourist destination in the world – a new political framework for the European tourism sector] (Communication from the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions). Document COM (2010) 352. Retrieved from <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/PL/1-2010-352-PL-F1-1.Pdf> [in Polish].
2. Horobets V., Chernetska S. (2016, September 6). Hroshi na turizm: chy zmozhe Ukrayina vykorystaty yevropeyskyy dosvid [Money for tourism: Will Ukraine be able to use the European experience]. *Livyy bereh [Left Bank]*. Retrieved from https://ukr.lb.ua/economics/2016/09/06/344154_groshi_turizm_chi_zmozhe_ukraina.html [in Ukrainian].
3. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (2003). O Yevropeyskoy khartii o zashchite gor [On the European Mountain Protection Charter]. Recommendation 130 (2003). Retrieved from <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=REC%282003%29130&Language=lanRussian&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=CACC9A&BackColorLogged=EFEA9C> [in Russian].
4. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe (2000). O proyekte Yevropeyskoy ramochnoy konventsii o gornykh regionakh [On the draft European Framework Convention on Mountain Regions]. Recommendation 75 (2000). Retrieved from http://www.coe.int/t/R/C1rae/%5BRussian_doc%5D/%5B2000%5D/REC_75_Ru.asp#TopOfPage [in Russian].

5. Supreme Council of Ukraine (2004). Pro ratyfikatsiyu Ramkovoyi konventsiyi pro okhoronu ta stalyy rozvytok Karpat [On ratification of the Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians]: Law of Ukraine, adopted on 2004, April 07, 1672-IV. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_164 [in Ukrainian].
6. Supreme Council of Ukraine (2017). Pro pryednannya do Protokolu pro stalyy turizm do Ramkovoyi konventsiyi pro okhoronu ta stalyy rozvytok Karpat [On Accession to the Protocol on Sustainable Tourism to the Framework Convention and Sustainable Development of the Carpathians]: Law of Ukraine, adopted on 2017, February 22, 1905-VIII. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/001_004-11/page [in Ukrainian].

Hulych O. I. European policy for the development of the tourism and recreation in mountainous regions: experience for Ukraine.

This article deals with formation of a modern policy for the development of tourism and recreational sphere of mountainous regions of Europe. The EU's policy is carried out taking into account the two key strategic factors, such as the development of tourism in Europe in the long-term perspective and the policy of supporting the development of mountainous regions by the European Union.

It is noted that in conditions of growing competition, Europe has determined on the prospect of the formation of a stable high-quality tourist offer based on its comparative advantage, which in particular emphasizes its landscape diversity and extraordinary cultural riches. This task should be realized on condition of sustainable tourism development, taking into account the difficulties associated with climate change (for mountainous regions it is a decrease in snow cover and, accordingly, a reduction in demand for winter tourism types), the risks of biodiversity loss and the threats faced by cultural heritage. For mountainous regions, these difficulties and threats are particularly noticeable.

This paper focuses on the implementation of sustainable tourism practices for mountainous regions (use of alternative energy, landscape conservation, garbage control, etc.). In our opinion, sustainable tourism practices are extremely important due to the increased vulnerability of mountainous landscapes to violations of the conditions of nature use and the need to preserve a unique cultural and natural heritage.

The instruments of implementation of the tourism development policy in mountainous regions in the legal acts of the European Union state are presented. The author also makes an attempt at systematizing current research on the instruments, which can be divided into the following two lines: providing incentives and support for initiatives that promote the development of high-quality tourism, preservation of the natural, economic and social environment, as well as heritage and culture of mountains districts; promotion of development of high-quality tourism taking into account the ecological specificity of each object and creation of infrastructure and service facilities that would correspond to its scale; promotion of multi-season economic activity; normative regulation of forms of active rest, which include an element of danger or can cause damage to the ecological balance.

This article considers the importance of the Carpathian Region for the sustainable tourism development of the Carpathians. The growth of the role of tourism in the economic development of the more backward areas of the region has been explored as well. It is noted, that the Protocol on Sustainable Tourism to the Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians defines the objective to reduce the negative impacts of tourism, to develop and implement common quality standards, to establish the sustainable tourism development policies, as well as to integrate them into other sectoral policies, to form the concept of the Carpathian Region as a tourist brand and to create sustainable tourist products, services, packaging, etc.

It is emphasized that in the long-term future development of tourism aimed at the general development of the Carpathians should be based on the same common goals: long-term economic prosperity of local communities, preservation of the basis of tourism – the natural and cultural environment with the provision of tourist needs. These objectives are perfectly complementary and relevant for all (potential) tourist destinations. The basic position of the regional development of mountainous areas is described. It is emphasized by author, that Ukraine should become involved in the process of developing unified approaches and standards for tourism development in mountainous regions as soon as possible, and should be engaged in the development and promotion of common tourist products of the Carpathian Region at the European and the World tourist services markets.

Key words: tourism, recreation, mountainous regions, European policy of development of tourism and recreation, Carpathian region.

Гулич Ольга Іванівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу регіональної екологічної політики та природокористування ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: hulych@ukr.net).

Hulych Olha Ivanivna – Ph.D. (Econ.), Sen. Res., Senior Researcher of the Department of regional ecological policy and environmental management of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 20.10.2017 р.